

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 19

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 19. — Рівне: РДГУ, 2002. — 172 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії дошкільної педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Оп

убліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів дитячих садків, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**
(Міжнародний університет "Рівненський економіко-гуманітарний інститут" ім. С.Дем'янчука);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В.Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");
кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**
(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**
(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 29.03.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За

достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 1.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

повинна продублюватися наступними поколіннями. Національна українська школа надалі має своєчасно враховувати зміни, що відбуваються в сучасному світі, та готувати учнів до адекватного сприйняття суспільства, яке ґрунтується на засадах демократії, ринкової економіки, технологій XXI століття. Це мотивує учнів отримувати сучасну економічну освіту і, відповідно, примушує школу надавати таку освіту [2, 62].

Проблема здійснення економічної освіти у школі ускладнюється ще й тим, що в базовому навчальному плані економіку включено до шкільного компоненту. Цим самим директору школи надається право самому визначати, викладати чи ні економіку в його закладі. Стан справи показує, що більшість директорів не зацікавлена у викладанні економіки в їх школах, оскільки відсутнє належне навчально-методичне забезпечення цього навчального предмета. Так само це впливає і на систематизацію роботи по створенню та забезпеченню шкіл навчально-методичною літературою – Міністерство освіти і науки України надає підтримку (і не тільки фінансову) виданням з тих навчальних предметів, які віднесено лише до державного компоненту. Тому виникло “зачароване коло”: Міністерство освіти і науки України і директори шкіл виступають проти включення економіки в державний компонент базового навчального плану школи, бо нема навчально-методичного та кадрового забезпечення (про останнє йтиме мова у другому розділі дисертації), а це неможливо вирішити без включення економіки в державний компонент. Проте неважко зрозуміти, що створення належних умов для охоплення всіх без виключення учнів загальноосвітніх шкіл вивченням економіки – важлива передумова безболісного входження вчорашніх учнів у ринкове середовище, а отже, успіху ринкових реформ в Україні в майбутньому.

Намагання запровадження певних елементів економічних знань зроблено і в межах освітніх галузей “Природознавство” і “Технології”. Але економічні питання там можуть розглядатись лише фрагментарно, через що не забезпечується цілісність і системність знань учнів, не витримуються вимоги їх застосування на практиці.

Крім викладання курсу “Основи економіки” в багатьох школах сьогодні відкриті 10-11 класи, в яких поглиблено вивчаються економічні дисципліни “Основи ринкової економіки”, “Менеджмент”, “Маркетинг”, “Основи бухгалтерського обліку”, “Оподаткування” і т.д. Випускники таких професійно орієнтованих класів мають право і можливість працювати молодшими спеціалістами на підприємствах, в установах в якості обліковців, касирів, молодших бухгалтерів, агентів по постачанню, менеджерами низової ланки, рекламними агентами і т.д. Крім того, навчання в таких спеціалізованих класах дає переваги при вступі в вузи економічного профілю.

Проблема економічної підготовки школярів була актуальною на всіх етапах розвитку вітчизняної школи. Однак процес бурхливого розгортання ринкових відносин у нашій державі робить вирішення цієї проблеми нагальною суспільною потребою. І це цілком зрозуміло, адже без знайомства з особливостями ринкової економіки випускники загальноосвітніх шкіл не матимуть жодних шансів зорінтуватися у вирі сучасного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грейсон Дж. К. (мл.), О’Делл К. Американский менеджмент на пороге XXI века: Пер. с англ. – М.: Экономика, 1991. – 196 с.
2. Державна національна програма “Освіта: Україна XXI століття”. – К.: Райдуга, 1994. – 62с.
3. Мадзігон В.М., Бурда М.І. Проблеми і завдання педагогічної науки в умовах розбудови національної школи //Педагогіка і психологія – 1996. – № 3. – С. 3-9.
4. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 70 с.
5. Собчук О.М. Технологія економічної освіти старших підлітків: Дис... канд. пед. наук: 13.00.01. – Івано-Франківськ, 1997. – 204 с.

Одержано редакцією 10.02.2002.

УДК: 372.321 (07) 811

Р. І. ЯКИМЧУК

ВИПРАВЛЕННЯ НЕДОЛІКІВ МОВЛЕННЯ ШЕСТИРІЧНИХ УЧНІВ

Повноцінність і краса висловленої думки характеризується образністю і виразністю, емоційністю та інтонаційною насиченістю. Відсутність таких характеристик у мовленні чи

наявність певних вад робить його бідним, невиразним. Тому своєчасне оволодіння мовою – основа розумового розвитку дитини, запорука повноцінного спілкування з людьми. Дошкільники оволодівають рідною мовою в зв'язку з пізнанням навколишнього світу. На основі мови та її смислової одиниці – слова – формуються та розвиваються усі психічні функції дитини (почуття, пам'ять, увага, мислення, тощо). Розвиток мови становить основне завдання у вихованні дітей дошкільного віку і підготовці їх до навчання у школі.

Досягнутий рівень психічного розвитку дитини шести років визначає її готовність до навчання в школі та є тим наслідком дошкільного віку, який дозволяє дитині успішно оволодівати новими для неї вимогами.

Особливості культури мовлення шестирічних.

Діти вміють виражати словами свої думки про навколишнє, можуть задавати питання і відповідати на запитання інших, уважно слухають цікаве оповідання чи бесіду, розуміють почуте. Та варто поставити перед ними завдання розповісти про почуте (що зрозумів, що схвилювало), відразу виникає ряд труднощів. Причина їх у бідності мовлення, особливо у дітей які мають значні недоліки мовлення. На думку А.С.Винокур, найхарактернішими з них є квапливість, тягучість, часті повторення слів, словосполучень, не точне інтонування чи монотонність, надмірна переривчастість, непорядкованість думки. Такі недоліки пов'язані з особливостями загального психічного розвитку.

Квапливість мовлення виникає внаслідок невміння спокійно висловити свою думку. Дитина спирається швидше на почуття, ніж на слова. А це призводить до плутанини не тільки окремих звуків, а й недомовлянь слів, частини розпочатої думки. Усувається такий недолік, на думку А.С. Винокур, тренувальними вправами на вимову у сповільненому темпі з обов'язковим витримуванням пауз, подовженою вимовою ненаголошених складів у словах. Радимо матеріал для вправ добирати такий, щоб слова викликали в уяві дітей конкретні образи, тоді вправа буде цікавою.

Ефективним засобом усунення недоліку є переказ. Особливий інтерес викликають думки з цього питання К.Д. Ушинського, Д.І. Тихомирова, Є.І. Тихеевої.

К.Д. Ушинський вважав осмислений переказ казок, оповідань одним з важливих методів розвитку усного мовлення. Переказуючи художній твір, діти вчаться осмислено і послідовно відтворювати його зміст, що збагачує мову дитини, розвиває її мислення.

Д.І.Тихомиров радить в процесі переказування підводити учнів до визначення головної думки, ідеї твору і вважає, що велике значення має складання плану прочитаного твору.

Є.І. Тихеева радить для переказу добирати твори невеликі за обсягом, з чітким співвідношенням частин. Ці частини – початок, середина і кінець – повинні логічно впливати одна з одної. Переказуючи, дитина вчиться мислити і будувати речення логічно, послідовно і таким чином оволодіває змістовним мовленням.

Є.О.Фльоріна розглядала переказ як перший крок дитини до уміння формулювати свою думку.

Тягучість мовлення пояснюється недостатнім запасом слів. Висловлюючись, дитина вдається до повторень, не вистачає слів, в процесі мовлення вони не приходять на думку. У дітей слабкий контроль за підбором слів.

Виправлення такого недоліку повинно проходити в плані збагачення, активізації словника, використання вправ на пришвидшену вимову.

Словесні вправи є одним з методів активізації словника дітей. Учні набувають вміння підбирати потрібне слово, використовувати його правильно, за змістом. Можна виділити вправи на закріплення назв предметів, їхніх ознак, дій, на класифікацію, узагальнення, зіставлення двох предметів за схожістю та відмінністю. Такі вправи розробила Є.І.Тихеева, але, на жаль, вчителі, вихователі мало використовують їх. Для участі в них дитина повинна мати великий запас слів і певні знання про предмети.

Роботу над збагаченням словника радимо поєднувати з роботою над реченням, бо засвоїти нове слово – це означає вільно ним користуватись у реченні. Є.І. Тихеева запропонувала різні способи такої роботи. Наприклад, вчитель говорить початок речення, учні – кінець. Можна ускладнити завдання, одна дитина починає речення, інша закінчує; скласти речення за кількома словами, які логічно між собою пов'язані.

Ефективним прийомом є вправи на пришвидшену вимову: читання вивчених напам'ять текстів (віршів, приказок, скоромовок тощо). Такі вправи можна проводити індивідуально і за участю колективу. Методика: читання тексту педагогом, читання тексту по частинах учнем в пришвидшеному темпі, читання учнем цілого тексту з дотриманням пауз, але у пришвидшеному темпі мовлення.

Неточність інтонування, монотонність мовлення виникає у дітей, які погано оперують змінами основного тону (підвищенням, пониженням голосу), не передають логічних наголосів у реченні або передають їх неправильно, незалежно від контексту взагалі.

Такі порушення властиві всім дітям шестирічного віку і вимагають постійної, послідовної роботи над розвитком у них навичок виразного читання і культури мовлення.

Усуваються такі недоліки проведенням вправ на розвиток голосу, мелодики, інтонування речень.

Дітям можна запропонувати емоційно насичені речення, скоромовки, загадки, які промовляються зі зміною намірів, почуттів у цілісності тексту.

Особливо широко використовується загадка як вправа на подолання недоліків мови й мовлення. За характером побудови загадки є різні, і тому можуть мати різні завдання щодо відтворення експресивності, намірів.

Читати загадки радимо у звичайному темпі, виразно, чітко вимовляючи слова, речення. Питальні – з правильним відтворенням питальної інтонації, з її відтінками, що підказуються алегоричним змістом.

Є загадки двочастинні, і кожна частина навіює певну експресивність, намір. Розпочинається вправа з емоційно насичених речень.

Емоційно насичений матеріал завжди добре сприймається дітьми, легко усвідомлюється, це допомагає сприймати слово, речення не лише розумом, але й почуттями. За допомогою емоцій усуваються недоліки мовлення. Наприклад.

В нас зимою білим цвітом сад зацвів неначе літом (іній).

Завдання:

- прочитайте так, ніби самі себе запитуете: "Що ж це за сад? Не можу вгадати".

- прочитайте з вираженням подиву: "Невже так могло статися?"

- Ви вже знаєте відгадку, вона викликала захоплення: "Ой, як красиво". Передайте такий настрій.

Учні мають добре усвідомити, що одне і те ж речення, звичайно поза контекстом можна прочитати по-різному, залежно від того, що ним хочемо висловити (радість, сум, тривогу, тощо).

Надмірна переривчастість пояснюється невмінням сформулювати думку, наперед продумати розповідь, внести можливі доповнення. Мовлення протікає у нерівномірному темпі, то, пришвидшено, без зупинок, то з частими невинуватими змістом паузами. Важливо сформувати у дітей навички виразності читання, уміння застосовувати набуті знання в конкретній мовленнєвій ситуації.

Важливим засобом формування культури мовлення є усний переказ текстів. Вдало організовані перекази як вправи сприяють усуненню даного недоліку мовлення. Для усних переказів краще підбирати тексти розповідного характеру, де події розгортаються в хронологічному порядку. Словник, конструкція речень у тексті – доступні для дітей. Нові, незнайомі слова потрібно пояснювати. Переказ як вправа проводиться на початку уроку в усній формі. Послідовність роботи така: вчитель зосереджує увагу учнів на важливості слухання, читає текст, загальні запитання у плані завдань до слухання, щоб перевірити наскільки діти зрозуміли зміст тексту; читання тексту дітьми, бесіда, складання плану для переказу; переказ змісту тексту за планом.

Тексти як вправи добираються коротенькі – з кількох речень, що можуть складати один чи два абзаци, тобто одну чи дві відносно закінчені думки цілісного тексту.

Неупередженість думки – це невміння після висловленої фрази передбачити початок наступної. Дитина не знає, що казати далі, виникають вимушені паузи, які заповнюються невинуватими звуками "ну", "и-и-и", "е-е-е", та ін. По суті – це невдалі початки висловлювання.

Усувається недолік переказом почутого, описом предметів, явищ. Наприклад, учні описують предмети, складаючи сюжетні розповіді – описи за планом вчителя в дидактичних іграх. На перших порах бажано дати їм зразок опису і запропонувати план. Зразок допоможе дитині уявити та зрозуміти як треба будувати розповідь-опис, а запитання допоможуть відібрати потрібний матеріал і послідовно викласти свої думки. Під час опису предметів, як ускладнення, можна використати прийом порівняння. Учень описує два предмети, порівнює їх і відзначає чим вони відмінні і чим подібні. Для цього вчитель на одному-двох уроках використовує зразок опису-порівняння, а далі дає лише план. Під час опису педагог спрямовує відповідь допоміжними запитаннями, учні вправляються в розумових операціях аналізу і синтезу.

Недостатня означальність властива всім дітям шестирічного віку. Вони майже не вживають прикметників в мовленні. Кажуть: пригріло сонечко (не весняне, літнє чи осіннє, тепле, ніжне, яскраве, а просто сонечко).

Недостатня означальність збіднює висловлену думку, робить її не виразною.

Усувається недолік у процесі загального розвитку. Особливо велике значення мають вправи на опис предмета з різною кількістю ознак, добір означень. Наприклад, яблуко: стигле, запашне, червоне, зелене, жовте. У таких вправах кожна дитина відповідає одним словом, але повинна уважно слухати відповіді товаришів, щоб не повторюватись. Цим вправам потрібно надавати характеру гри, вносити елемент змагання: хто краще і більше пригадає і назве. Можна кожній дитині на слово давати прапорець. Виграє той у кого буде найбільше прапорців.

Напруженість пояснюється незвичкою, труднощами контактувати з аудиторією. Учень під час відповіді забуває окремі речення замість того, щоб замінити іншими, намагається їх пригадати. Це викликає хвилювання, безпорадність передачі думок.

Такі напруження долаються досвідом. Потрібно викликати на уроці всіх учнів. Вчити міркувати, висловлювати свої думки, не зачувати наперед повідомлень. Широко використовувати вправи на усний переказ невеликих текстів.

Неправильне розміщення слів в усних реченнях, порушення словесних наголосів, вживання діалектизмів також недоліки дитячого мовлення. Усуваються вони в процесі планомірної роботи з учнями над розвитком культури мовлення і виразного читання.

Усі недоліки мовлення дітей пов'язані з недостатністю в них мовленевого досвіду, розвитку мовленевого механізму і особливо слуху. Останній лежить в основі засвоєння і розвитку усного і писемного мовлення. Є тією базою, на якій будується завдання мовленевої культури в цілому.

Вчителеві важливо пам'ятати, що мовлення найскладніших процес. який тісно зв'язаний з мисленням і займає чільне місце в навчанні. виправлення недоліків у мовленні не зводиться до відповідних вправ, словесне оформлення думки і почуттів мусить бути не тільки грамотним, але і правильним, відповідати всім комунікативним якостям мовлення (точності, логічності, чистоті, стислості, виразності, багатству, доречності).

ЛІТЕРАТУРА

1. Винокур А.С. Виправлення порушень вимови і письма школярів. – К.:Рад. школа, 1991.
2. Генинг Г.М., Герман Н.А. Воспитание у дошкольников правильной речи. Чебоксары, Чувашское книжное изд-во, 1971. – 131с.
3. Городилова Е.И., Радина Е.И. Воспитание правильной речи. М.:Просвещение, 1961. – 119с.
4. Ельконін Д.Б. Дитяча психологія. М.: Просвещение, 1960. – 117с.
5. Дьоміна І.Й., Жильцова О.Л., Винокур А.С. Дидактичний та ігровий матеріал в логопедичній роботі. – К.: Рад.шк. 1966. – 156 с.
6. Жильцова О.Л. Виховання правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку. – К., Рад. шк., 1971. – 159 с.
7. Колупаєва А.А. Методика обстеження фонематичного сприймання у першокласників з мовленнєвими вадами //Поч. школа. – 1996.– № 10.
8. Крутий Е.Л., Лупинович С.Н. От звуков к культуре родного языка: Метод. рекомендации. – Запорожье: Обл. изд – во, 1993 – 232 с.

9. Методика навчання дітей рідної мови та ознайомлення з явищами навколишнього життя в дошкільному закладі //Програма для студентів педінститутів /Упорядник А.М.Богуш. – К.: РУМК, 1990. – С.20 – 22.
10. Основи дефектології та логопедії //Програма для студентів недефектологічних факультетів педінститутів /Укладачі: Г.М.Коберник, І.Н.Двигун – К.: РУМК, 1990. – С.5 –6.
11. Селиверстов В.И. Речевые игры с детьми. – М.: Владос, 1994. – 344 с.
12. Сухомлинський В.О. Вибр. тв.: У 5 т. – К.: Рад. шк., 1979. – Т. 3 – 202с.
13. Тихеева Е.И. Развитие речи детей (раннего и дошкольного возраста): Пособие для воспитателей дет сада /Под. ред. Ф.А. Сохина. – 5-е изд. – М.: Просвещение, 1981. –159 с.
14. Ушинський К.Д. Рідне слово //Вибр. пед. твори: У 2 т. – К.: Радянська школа, 1983. – Т. 1 – 123с.
15. Фомичева М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения: Пособие для воспитателя дет. сада. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1980. – 240 с.
16. Хватцев М.Е. Логопедическая работа с детьми дошкольного возраста – М.: Учпедгиз, 1961. – 204 с.

Одержано редакцією 15.01.2002.

УДК: 371. 2

О. Б. ПЕТРЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ СТАТЕВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Концептуальне положення сучасної теорії дошкільного виховання спрямоване на використання потенційних можливостей розвитку кожної дитини, формування індивідуально-творчих здібностей вже на етапі дошкільного дитинства. Для фізичного, морального і розумового розвитку людини вік дошкільного дитинства відіграє значну роль. У цьому віці закладаються основні риси характеру особистості, які потім розвиваються під впливом подальших життєвих умов. У цьому ж віці проявляються ті або інші нахили і здібності, які мають суттєве значення для всього подальшого розвитку дитини. Для цього періоду характерною є статеві ідентифікація: дитина усвідомлює себе як хлопчика чи дівчинку. Діти набувають уявлення про відповідні стилі поведінки.

У сучасних умовах багато проблем людини пов'язані із поглибленням статевої ідентичності; виникають труднощі міжстатевих контактів, невміння створити сім'ю, неправильне виховання дітей, збільшення кількості молоді, яка відноситься до сексуальних меншин. Саме часткова або повна інверсія статевих і гендерних (визначення статі як соціального явища) ролей є причиною цього. Тому сьогодні особливо важливим у педагогіці є вчасне і вдале спрямування статевої соціалізації дитини. Розпочинати цю роботу слід саме з дошкільного віку.

Довгий час вітчизняна педагогіка і психологія були “безстатевими”. Навіть підручники з психології писали про особливості “дітей такого-то віку”, або просто здійснювався поділ дітей за біологічними ознаками на хлопчиків та дівчаток. За одними і тими ж методиками навчання і виховання, з одним і тим же вихователем дівчатка і хлопчики приходять до одних і тих самих знань і вмінь різними шляхами, використовуючи різні стратегії мислення і поведінки.

Співвідношення чоловічого і жіночого начала, умови виховання кожної особистості дають можливість говорити, що біологічна стать - це лише частина інформації при роботі з дітьми різних статей. Все частіше в науковій літературі з'являється поняття “гендерний аспект”. При аналізі гендеру виникає необхідність вивчення специфіки взаємовідносин між хлопчиками і дівчатками, між дівчатками, між хлопчиками. Останні дослідження взаємин дітей у групах довели, що одним із найбільш важливих факторів прояву гуманних стосунків, крім віку дитини, є її статеві приналежність, тобто фактор статевої диференціації.

Психологічний словник пропонує визначення статевої ідентифікації як “сукупність генетичних, морфологічних, фізіологічних і психологічних ознак, на основі яких розрізняють чоловічу і жіночу стать. Як фундаментальна якість живого статеві диференціація у людини соціокультурно зумовлена і є першою і найважливішою категорією, яка засвоюється дитиною” [5].

ЗМІСТ

Передмова	3
Богуш А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	4
Поніманська Т.І. Дитинство як категорія гуманістичної педагогіки	7
Дичківська І.М. Розвиток інноваційної поведінки педагога.....	10
Артемова Л.В. Перспективи підготовки працівників дошкільного профілю в умовах ступеневої освіти	14
Чумичева Р.М. Детство – среда індивідуальної самореалізації	19
ЕрофееваТ.И. Проблема полипрограмности и вариативности в российском дошкольном образовании	26
Щербакова К.Й. Деякі аспекти проблеми готовності дітей до вивчення математики в школі	29
Кузьменко В.У. Створення індивідуально зорієнтованих програм виховання і навчання дітей дошкільного віку	34
Коломинский Я.Л., Панько Е.А., Валужина Е.В., Гутковская Е.Л., ЧесноковаЕ.П. Влияние профессиональной деятельности музыкального руководителя на развитие личности дошкольника	37
Карпенчук С.Г. Педагогічна майстерність як інтегрована система педагогічного досвіду А.С. Макаренка.....	41
Янцур Л.А. Розвиток дитячої творчості в зображувальній діяльності	50
Макагон К.В. Підготовка педагогів до пошукової діяльності в умовах післядипломної освіти	55
Горопах Н.М. Реалізація принципів розвивального навчання в екологічній освіті дошкільнят	58
Маліновська Н.В. Переказ як метод формування у дошкільників діалогової компетенції	64
Крайнева Л.В. Лінгводидактична підготовка вихователів до роботи в умовах білінгвізму	68
Гайдаржирська Л.П. Навчання дошкільників в умовах сучасного дитячого садка	73
Борова В.С. До проблеми виховання орфоепічної правильності мовлення дітей старшого дошкільного віку	77
Беленька А.В. Організація та проведення практичних і семінарських занять за інтерактивними методиками	83
Машовець М.А. Самостійна робота студентів як засіб професійного самовдосконалення.....	89
Сергеева В.Ф. На зорі дошкільної справи в Україні.....	92
Улюкаєва І.Г. Історія та актуальні проблеми підготовки педагогів для системи дошкільної освіти в Україні	96
Кобилянська Л.І. Індивідуальне і суспільне дошкільне виховання: альтернатива чи ефективна взаємодія?.....	102
Струннікова Д.І. Організація спільних форм природопізнавальної діяльності старших дошкільників і молодших школярів	105
Машкіна Л.А. Організація педагогічної практики в умовах ступеневої підготовки вихователя	109
Литвиненко С.А. Виховання у особистісному вимірі: сучасні підходи.....	114
Солоненко Н.С. Проблема економічної підготовки школярів у сучасних умовах	117
Якимчук Р.І. Виправлення недоліків мовлення шестирічних учнів.....	121
Петренко О.Б. Особливості статевої диференціації дитини дошкільного віку	125
Меналюк Г.Ф. Роль навчання математики в гуманізації дошкільної освіти	128
Терешко Л.В. До питання міжпредметної інтеграції у формуванні мовленнєвих умінь майбутніх педагогів	131
Зданевич Л.В. Організаційно-методичні основи адаптації першокурсників	135
Гринчук Т.В. Аксиологічний підхід до проблем сучасного дошкільного виховання.....	139

Бєлова С.А. Гуманістична сутність німецької реформаторської педагогіки початку ХХ сторіччя	143
Врочинська Л.І. Взаємодія суспільного і родинного виховання в умовах сьогодення	147
Янцур М.С. Визначення функцій фахівців з професійної орієнтації учнівської молоді	151
Кравець Л.М. Педагогічна рефлексія у професійній діяльності вчителя	155
Довганич В.М. Засоби духовно-морального виховання дітей у педагогічній спадщині С.Русової	158
Бричок С.Б. Представники церковно-релігійної педагогіки (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) про виховання духовності дитини	161
Димченко С.С. Формування стилю педагогічного спілкування в класі спеціального інструменту (теоретичні і методологічні аспекти)	164
Відомості про авторів	168

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 19

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Поніманська Т.І.
Технічний редактор Коломис О.Ф.
Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 10.03.2002 р. Підписано до друку 29.03.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 19,87. Обл. вид. арк. 20,17. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59

О

новлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти:
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 19. — Рівне: РДГУ, 2002. — 172 с.

ISBN 966 — 7281 — 07 — 1.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії дошкільної педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів дитячих садків, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378**ББК 74.20**